

Xudbiyiya sulhi Islom va musulmonlar hayotida yangi davrning boshlanishini bo'lishdi. Zotan, Quraysh Islom dushmanlari ishida eng qudratlisi, eng ashaddiysi va eng tajovuzkori edi. Uning urush maydonidan tinchlik-osoyshtalik vohasiga o'tkaziladigan Quransh, G'atafon va yahudlardan tashkil topgan katta uchlikning eng kuchli qanoti sind. Quraysh Arab yozirmasida butparastlik timsoli va butparastlarning etakchisi bulib kelayotgani tufaylining chekinishi bilan barcha butparastlarning yoshi juda pasayib, dushmanlik kayfiyatlari sezilarli darajada kamaydi. Shuning uchun ham shu suxbu sulhdan keyin G'atafondan dushmanlik harakatlarini dearli ko'rmadi. Aslida, ularni jang maydoniga asoslanib yahudlarning gij-gijlashi olib kelgan.

Sudiudlarga kelsak, ular Madinadan surgunni olib borishdan keyin Xaybarni makr-hiyla, fitna va g'alamislik uyiga atrofni aylanib o'tib, eng katta shaytonlarni olib chiqib ketishdi, bola ochishar, zo'r berib fitna olovini yoqishar, Madinini olib kelishdi. va musulmonlarni butunlay yuq qilib yubormoq yo'q juda bulmaganda ulaga ulkan talofot va ziyn-zahmat etkazish tug'risida tinimsiz bosh kotirishdi. Shuning uchun ham Rasululloh solallohu alayhi va salamning hozirgi sulhdan keyingi eng birinchi odimlari shu bilan fitna uyasini yangi tashish uchun yurish qilinmoqda.

Undan tashkari, sulhdan so'rilgan bu yangi bosqich musulmonlarga islom da'vosini yoqish va etkazish uchun juda katta xususiyatlar ochib berdi. Ularning bu sohadagi harakatlari, anchagina faollashib, da'vat qilish bo'yicha harakatlaridan ustun bo'lib kelmoqda. Shu bois biz ushbu boskichni ikki qismga bo'lib urganishni maqsadga mos ravishda ko'rdik:

1) Ta'vit sohasidagi faoliyat ikki podshohlar va amirlarga maktublar yo'llash;

2) kontsepsiya-jangovor harakatlar.

Biz harbiy harakatlar bilan bo'shliqchi haqiqatda suz yurishidan birinchi podshoh va amirlarga maktublar yig'ilishining mavzusini yaratib o'tmoqchimiz. Chunki, islomiy da'vat tabiiyki, barcha narsadan muomalaga qo'yildi. Aslida, musulmonlar boshdan o'tkazgan musibatu olamlari, fitna-yu urushlar, bezovtaluu bekarorliklarning hammasi mana shu da'vatda bulib o'tgan edilar.

Podshohlar va amirlarga maktublar yullanishi

Rasululloh solallohu alayhi va salom Xudoviyadan qaytib kelayotganlardan keyin, 6- yillarning oxirlarida podshohlarni Islomga da'vat kilib, maktublar yubladilar.

Podshohlarga maktub ko'rsatmalaridan oldin u zotga: «Podshohatlar faqr muhr qo'yilgan xatlarni o'qishdi», deyilochch, kumushdan uzuk yasatib, unga «Muhammad Rasululloh», deb belgilashdi. Ushbu naqsh uch satrga joylashtirilgan bulib, bir satrda «Muhammad», yangi bir satrda «Rasul», yana bir satrda «Olloh» kalimalari bitilgan. Mana bu shakldada:

Rasululloh (sav) muhrlari Rasululloh (sav) xatlari

Asxoblari tashkil etiladigan bilim va tajribaga e'tirof etilgan odamlarni tanlab olib, ularni podshohlar huzuriga elchi sifatda olib borishadi. Oloma Mansurpuriy tahqiqiga qarab, Rasululloh solallohu alayhi va salam kuzatuvini olib boruvchilarni hijriy ettinchi yilning muxarramida, Xaybarga yurish qilayotganlardan biron bir kun oldingida yurganlar. Kuyida ushbu maktublarning matnlari hamda katta ta'sir ko'rsatadigan va natijalarni biladigan tanisiz.

1) Xabashiston podshohi Najoshiyga maktub

Ushbu Najoshining ismi Asxama ibn Abjar blib, Rasululloh solallohu alayhi va salom hijriy 6- yilni oxiridagi yo'q ettinchi yilning dasturida Amr ibn Umayya az-Zomriyani maqtab biling unning uzuriga yubordilar. Tabariy ushbu maktub matnini keltirgan. Lekin, uni diqatat bilan o'qib chiqsa, u Rasululloh solallohu alayhi va salom Xudiybiyadan keyin yullagan maktub emasligi, bundan tashqari ilgari, Ja'far va sheriklari Xabashistonga hijrat qilingan payg'ambarlarda Ja'fardan berib yuborilgan tibbiy ma'lumot. Ushbu maktub svngida kuzatilgan suhbatlar haqiqatda bitilgan kuyidagi suzlar keladi: «Men sizlarga amakivachcham Ja'farni bir qancha musulmonlar bilan uchrashdim. Huzuringizga etib borganch, ular sizning mehmoningizning bulsinlari va siz ularga yopil-zulm qilmang ».

Bayhaqiy Rasululloh solallohu alayhi va salamning Najoshiyga yozgan maktublari matnini Ibn Ishoqdan kuyigida rivoyat kiladi:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Bu Muhammad Muhammad Rasulullohning Xabashiston podshohi Asxama Najoshiyga maktubidir. Hidoyatga ergashgan, Allox va Rasuliga bu kabi keltirgan hamda bir Ollohdan o'zga barxab ma'bud yig, U xolijiz va sheriksiz, Unning jufti ham, farzandi ham yig, Muhammad Alloxning banisi va elchisi, deb guvohlik bergan qishloqlarga salom. Men sizni Islomga da'vat kilaman. Men Ollohning elchisiman. Islomni qabul qilish, salomat qo'lasiz. **«Ey ahli kitob, bizda ham, sizga ham bab-teng bo'lib qilingan bir suzga kelingiz - yolg'iz Ollohgahina ibodat qilaylik, Unga juda narsani sherik qilmaylik va bir-birovlarimizni Ollohdan o'zga qilay olmaysiz. Agar ular (yangi kitobli kitoblar) shu taklif qilingan yuz o'girs, u holda sizlar (ey mo'minlar):«Guvoh bo'linglar, biz musulmonlar - yagona Ollohga itoat qilguvchilarmiz», deb aytasiz! »** (Oli Imron: 64). Agar yuz

o'giransiz, butun nasoro kavmlaringizning gunohi sizning zimmanizga bo'ladi ». Ulug' mehnat olimlari doktori Gidulloh yaqinda o'tmishda o'zaro kelishgan bir maktub matnini keltirdi, - shu bilan matni Ibnul Qayim keltirgan matn bilan faqat bitta kalimada farg'il qilingan - doktor uchbu matnni chuqur tashabbusi bilan olib borilgan va hozirgi paytda zamonaviy ilm-tadqiqot olib borganlar. Ushbu matn kurinishi kuyidagicha:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Muxammad Muhammadullohdan Habashiston podshosi Najoshiyga. Hidoyatga ergashgan odamga salom bulsin. Ammo ...

Men sizga Undan o'zga barhaq ma'bud yig 'bo'g'ilgan, Ugina yolg'iz podshoh, barcha ayb-belgidan pok va salomat, (xozi xandagandalar dunyosini juda yaxshi ko'rganlar va oxirat azobidan) omon qiluvchisi, (bandalaring amallarini) o'rib-kechirgan odam. Iyso ibn Maryam Allohning pokiza va bokira Maryamga etkazgan ruijiy va kalima ekani, U Odamni o'z qo'li bilan yaratgan kabi Maryam Iysoga Uning ru'zi va nafxasi bilan Homilador bylgan ekani guvohlik beraman. Men sheriksiz va yagona Ollohga da'vat kilaman, mudom Uning toatida bulyshga, menga itoat kilishga va menga kelgan narsaaga buon keltirishga chaqiraman. Darhaqiqat, men Ollohning elchisiman va sizni hammasi itoatingiz ostidagi odamlarni Olloh azza va jallaga taklif kilaman. Men sizga etkazib kuydim va nasihat qildim, siz mening nasihatimni qabul qiling. Hidoyatga ergashgan kishilarga salom bulsin ».

Muxtaram doktoring bilan kurashish, bu Rasululloh solallohu alayhi va salom Xudoybiyo sulidan keyin Najoshiyga yozgan maktub matni ekan. Dalillarga nazar tashlagach, ushba matningning sihatligi borasida shoshilib qolmaydi. Ammo, bu Xuddibiyadan keyin yozilgan hozirgi paytda maqtub ekaniaga oid dalillar mavjud emas. Bayhaqiy Ibn Ishoqdan rivoyat kilib keltirilgan maqtub matni Rasululloh solallohu alayhi va salom

Xudaybiyadan keyin podshoh va amirlarga yuborganda maktublarga juda yaxshi kelmaydi. Chunki, undan «**Ey kitobli kitob, biz bilan birga, siz ham bab-teng bo'lib bo'ladigan bir so'zga kelingsiz.**» Deb boshlanuvchi muammolarni ko'rib chiqishni olib borgan bo'lib, ko't maqtublarini ko'rib chiqishni o'z ishiga olib borgan edi. Undan tashkari, bu maktubda Najoshininging Asxama degan ismi anik-ravshan bitilgan. Ammo Doktor Xidulloh keltirgan matnga kelsak, u menimcha, Rasululloh solallohu alayhi va salom Ashamaning vafotidan keyin uning keltirilgan xalifasiga yozilgan maqtubni qayta tiklashi kerak. Uganda uning ismi bitilmagani qilingan ham shu bulsa kerak.

Ushbu maktublarning tartibi haqida, menda ularning mazmuni dalolat kilayotan ichki guvohlikdan boshka qanday dalillar mavjud emas. Qizigii shundaki, Doktor Xidulloh Bayhaqiy Ibn Abbos rivoyatini bilan keltirgan maktub matnini Rasululloh solallohu alayhi va salom Ashamaning vafotidan keyin uninni olib tashlangan podshohga yozgan maktub ekani bilan shug'ullanmoqda. Xolbuki, shubu maktub matniada Ashamaning ismi anik-ravshan qilib yozib qo'yilgan. Olloh ozi biluvchiroq.

Amr ibn Umayyaya az-Zomriy Payg'ambar solallohu alayhi va salomning maktublarini Najoshiyga etkazchach, u maktubni olib, ko'zlariga o'qib, svng taxtidan erga tushib, Ja'far ibn Abi Tolibning qurrida musulmonni olib keldilar. Keyin u Rasululloh solallohu alayhi va salamga kuyidajiga javob yozib yubordi:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Muhammad Muhammad Rasulullohga Najoshiy Ashamadan. Ey payg'ambar, sizga Undan o'zga barcha ma'bud yig'ilib chiqqan Yagona Alloxning salomi, ta'rifi va varaqasi bylsin. Ammo ...

Ey Rasululloh, menga sizning Iso haqiqatda Tavsiya etilgan bo'lib o'tilgan maktubingiz keldi. Osmon va urning Rabbiga qasamki, Iso sizni ko'rsatib qo'yganidan keyin zarracha olib borasiz, u sizni siz aytgandekdir. Darhaqiqat, biz siz olib kelgan dinni tanidik. Amakivachchangiz va ashoblaringiz bizning mehmonimiz bo'lib o'tishadi. Men sizning Allohning haqiqiy haqi payg'ambarni ekingizga chin dildan guvohlik beraman. Men darhaqiqat, sizga va amakivachchangizaga bay'at berdim va uning qulida butun olamlari Rabbi bulymish Allohga taslim bo'ldi-byvsundim ».

Rasululloh solallohu alayhi va salom Najoshiydan Ja'far boshchiligidagi Xabashiston muxbirlarini jo'natib yuborishni so'ragan edilar. Najoshiy muxojirlarni Amr ibn Umayaya az-Zomriyaga kuchish, ikkita kemaga solib, kuzatish yurdi. Ular Rasululloh solallohu alayhi va salom Xaybarda ekanlarida u zot huzurlariga etib keladilar.

Ushbu Najoshiy tuqqizinchi hijriyning rajabida Tabuk g'azotidan sung vafot etdi. Uning vafoti kuni Rasululloh solallohu alayhi va salom bu haqiqat haqida xabar berdilar va g'aybona janoza o'qidilar. Uning vafotidan sung urniga taxtga o'tirgan podshohga ham maktub yulladilar. Biroq, bu podshoh musulmon bylganmi, yuqmi, bunisi ma'lum emas.

2) Misr podshosi Muqavqisga maktub

Rasululloh solallohu alayhi va salom Misr va Iskandariya xukmdori, Muqavqis laqabli Jurayj ibn Mattaga kuyidagi maktubni yulladilar:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Ollohning bandasi va elchisi Muhammaddan Qibt hukmdori Muqavqisga. Hidoyatga ergashganlarga salom bulsin. Keyin, men sizni Islomga da'vat kilaman. Islomni qabul qilish, salomat qo'lasiz. Islomni qabul qilish, Olloh sizga ikki karra ajr ato etadi. Agar bosh

torttsangiz, butun Qibt oyligining gunohi sizning zimmangizda bo'ladi. **«Ey ahli kitob, bizda ham, sizga ham bab-teng bo'lib qilingan bir suzga kelingiz - yolg'iz Ollohgahina ibodat qilaylik, Unga juda narsani sherik qilmaylik va bir-birovlarimizni Ollohdan o'zga qilay olmaysiz. Agar ular (yangi boshlang'ich kitoblar) ushbu da'vatdan yuz o'girs, u holda sizlar (ey mo'minlar): «Guvoh bulinglar, biz musulmonlar - yagona Ollohga itoat qilguvchilarmiz», deb aytasiz! » (Oli Imron: 64).**
»

Ushbu maktubni etkazish uchun Xotib ibn Abi Baltaani tanladilar. Xotib Muqavqis huzuriga kirganch, unga: «Sizdan ilgarida ham bir podshoh otgan va juda ostigillarga uzini:« Men sizlarning eng oliy Parvardigorizdirman », degandi. Shundan sud Xudo uni ham oxirat, ham dunyo azobi bilan ushladi va undan uch bo'ldi. Siz boshkalardan ibrat oling, sizdan ibrat olishmasin », dedi.

Muqavqis: «Bizning o'zimiz dinimiz bor, undan ko'rsa yaxshi bo'ladi, lekin biz aslo uni tark qilmaymiz», dedi.

Xotib dedi: «Biz sizni boshqacha barcha dinlar bilan o'qish uchun kuya qivoya qiluvchi Islom diniga chaqiramiz. Bu payg'ambar odamlarni taklif qilindi. Unga qarshi eng katiq kurashgan Quraysh buldi, eng katiq adovat kililgan yahudlar buldi, eng yaxshi munosabatda bulganlar nasroniylar buldi. Qasamki, Musoning Iso haqiqatidagi boshlig'i qanday bo'lsa, Isoning Muhammad (solallohu alayhi va salom) haqiqatlaridagi boshlig'i ham xuddi shu kabi bo'ldilar. Biz sizni Qur'onga da'vat kilishimiz sizning Tavrot Odlini Injilga da'vat kilishingizdan farqi yuq. Konvensiyani bir payg'ambarning davradidagi xalqlar uchun taqdim etilishi va ular unga itoat kilishlarini talab qilishi kerak. Siz ham shubu payg'ambarning davriga yashab turibsiz. Biz sizni Masihning dinidan qaytarmaymiz,

shuningdek unga buyuramiz ».

Muqavqis dedi: «Men bu payg'ambarning ishlariga nazar solib, uning yomon narsaga byurmaiotganini va yaxshi narsadan qaytarmaotganini bildim. Bilishimcha, u adashgan sehrigar ham, aldoqchi folib hammas. Men unda yashirin narsalni chikarish va maxfiy suhbatlarning xabarini aytishni berish nubuvvat alomatini xam topdim. Men uylab ko'raman ».

Shunday deb u u Rasululloh solallohu alayhi va salomning maktublarini olib, fil tishidan yasalgan kuchchiga solib, jorisiga berdi. So'ng arabcha yozadigan kotibini chaqirib, Rasululloh solallohu alayhi va salomga kuyidagi maktubni yozdi:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Muxammad ibn Abdullohga Qib hukmdori Muqavqisdan. Sizga salom bulsin. Ammo keyin ... Men maktubingni o'qidim, siz yuqorida ko'rsatilgan kilingan narsani va siz nimaga chakirayotganligingizni tushundim. Bildimki, payg'ambar chiqibdi. Men uni Shomdan chiqadi, deb uylardim. Men sizning elektrchilaringizga izzat-ikrom ko'rsatdim. Sizga Qibtada martambasi baland bo'lgan ikkita joriya va kiyim-kechak jo'natdim. Minib yurishingiz uchun bir xaxir birgalikda yashashga qildim. Sizga salom bulsin ».

Uning qilingan ishi mana shu bilan cheklandi, ozi islomni qabul qildi. Ikki joroning ismlari Moriya va Siyrin edi. Xachirning laqabi Duldul bo'lib, u to Muovianing davrigacha yashadi. Rasululloh solallohu alayhi va salom Moriyani o'zlariga ulib foydalanadilar, o'qilarni Ibrohimga ona bo'ldilar. Siyrinni esa Xasson ibn Sobit al-Ansoriyga berilar.

3) Fors hukmdori Kisroga maktub

Rasululloh solallohu alayhi va salom Furs hukmdori Kisroga kuyidagi

maktubni yulladilar:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Alloxning elchisi Muxammaddan Fors hukmdori Kisroga. Hidoyatga ergasgan, Allox va Rasuliga bundayon keltirib, yagona va sheriksiz Oллоhdan boshka barxab ma'bud yuq ekaniga va Muhammad Muhammadning bandasi va elchisi ekani guvohlik bergan kishilarga salom bulsin. Men sizni Islomga da'vat kilaman. Zotan, men tiriklarni ogoxlantirish va kofirlar so'z (azob) ga loyiq bylishlari uchun butun insoniyatiga yaralgan Oллоhning elchisiman. Islomni qabul qilish, salomat qo'lasiz. Agar bosh tortsangiz, butun mazusiylarning gunohi zimmangizda bo'ladi ».

Ushbu maktubni olib borishga Abdulloh ibn Huzofa as-Sahmini tanladilar. Abdulloh maktubni Baharayn hokimiga etkazdi. Bahrayn hokimi maktubni o'zlarining odamlari orkali yurganganmi, yo'q Abdulloh as-Sahminning o'zini yurganmi, bunisi anik emas. Nima bulganda ham, maqtub o'qib eshittirilgach, Kisro uni maydalab tashlab tashladi va kibrdan: «Mening raiyatimdan o'tgan haqiqat bir qul qanday qilib o'z ismini mening ismimdan o'tgan edi?!», dedi. Bu xabar Rasululloh solallohu alayhi va salamga etib kelgach, u zot: «Oллоhning mulkinging parchalab tashlasin», dedilar. Darhaqiqat, u zot aytganlaridek bo'ldilar. Kisro uzining Yamandagi omili (hokimi) Bozonga maktub yullab: «Kuchli odamlardan ikkitasini Hijozlik bu kimsaga yubor, ular uni huzurimga etkazib kelsinlar», deb buyrdi.

Bozon bu ish uchun uzining ikkita odamini tanladi. Ulardan biri Qahramon Bonavayh nomzodi va kotibi, ikkinchisi esa Xarxisrav ismi fors yigiti edi. Bu ikkisini maktub bilan Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga yulladi. Maktubda u zotga shu ikki kishi bilan bilan birga Kisro huzuriga etib borishni buyurgandi. Ikkalasi Madinaga kelib, Rasululloh solallohu

alayhi va salom bilan munosabatda bo'lishdi. Ulardan biri: «Shaxanshoh (podsholar podshosi) Kisro shoh Bozonga maktub yullab, sizning uyinguraga etkazib boradigan odam yuoborni amr etgan. Bozon meni sizni olib ketish uchun yurdi », dedi va buyruqqa bo'ysunmaslikning o'qib chiqishi yomon bulib qolish bilan ogohlantirdi. Rasululloh solallohu alayhi va salam ularni erasi kuni kelishuvga buyerlandlar.

Ayni shu damda Kisroga qarshi o'z xonadoni ichida katta qizg'olon joylashtirilgan, bu qizg'olonning qushini Rum qushinidan sharflangan maglubiyatiga sababchi bo'lib o'qiganida. Kisroning O'g'li Sheruya o'z otasini o'ldirib, taxtini olib kirdi. Bu voqea ettinchi yil yumodul-uvlo oyinining o'nchisida, seshanba kechasi topshirildi. Rasululloh solallohu alayhi va salom vahoi orkali shu kabi xabarlardan voqif qilinmoqda va ertasi kuni haligi ikkilasiga bu haqiqatda xabar berilar. Ular: «Nima deytganingni bilyapsizmi ozi?! Biz sizni bunyod qilish orqali engilroq narsa bilan aylanib turadigan etik. Endi mana shu gaplaringni yozib, bundan shohimizni xabardor qilaymizni istaysizmi?! », deyishdi. «Xa, mana shu gaplarimni unga etkazinglar va unga aytadiganlar, yoqing orada mening dinim va tantanali marosimim Unga aytinglarki, agar islomni qabul qilsa, men undagi o'zining qo'li ostidagi barcha mulkini beraman va kavmiga podshoh qilayman », dedilar. Ikkalasi Rasululloh solallohu alayhi va salamning oldirilganidan chiqib, Bozon huzuriga etib, bulib o'tgan gaplarni aytib berishdi. Birozdan song Sheruyaning o'z otasini qatl qilgan haqiqatni maqtab keldi. Sheruya xatida Bozonga: «Otam senga u haqiqatda maktub yullagan odam haqiqatda sabr qil, to mening amrim etmagunichi uni bezovta qilma!», Deb buyrgandi.

Ushbu voqea Bozonning va unga qo'shilib Yamandagi fors oilasining Islomga kirishiga sabab bo'ldi.

4) Rum podshosi Qaysarga maktub

Imom Buxoriy uzun bir davomis ijida Rasululloh solallohu alayhi va salomning Rum podshosi Qaysarga yozgan maktubini keltirdi:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Olloxning bandasi va payg'ambar Muhammadidan Rum hukmdori Xiraqlga. Hidoyatga ergashgan kishilarga salom bulsin. Keyin, men sizni Islomga da'vat etaman. Islomni qabul qilish, salomat bo'lasiz, Olloh sizga ikki karra ajr beradi. Agar yuz o'giransiz, qo'l ostingizda tutilgan gunohi ham sizning zimmangdadir. **«Ey ahli kitob, bizga ham, sizga ham bab-teng bo'lib qilingan bir suzga kelingiz - yolg'iz Olohgagina ibodat qilaylik, Unga xech narsani sherik qilmaylik va bir-birovlarimizni Ollohdan o'zga qilay olmaydiz»**. Agar ular (ya'ni yangi kitoblar) **shu chaqirilgan yuz o'g'irlar, u holda siz (mo'minlar): «Guvoh blinglar, biz musulmonlar - yagona Ollohga itoat qiluvchilarmiz», deb aytasiz!** » (Oli Imron: 64).

Rasululloh solallohu alayhi va salam shubu maktabni olib borishga Dihya ibn Xalifa al-Kalbiyini tanladilar va unga bu maktubni Qaysarga etkazib berishi uchun Busro hokimiga etkazishni buyurgilar.

Imom Buxoriy Abdulloh ibn Abbos roziyallohu anhumodan rivoyat kilishcha, Abu Sufyon ibnizib roziyallohu anhu unga shunday xabar bergan ekan:

Quraysh karvonida ekanda Xiraql unga odam yuborddi. Bu voqea Rossululloh solallohu alayhi va salom Abu Sufyon ham Quraysh kofirlari bilan tuzilgan davrda bulib, katta savdogarchilik bilan Shomda edilar. Qurayshliklar Ilyo deban yo'qda Hiraql huzuriga kelishdi. Xiraql ularni o'z majlisiga chorladi. Uning atroffida Rum zagonalari bor edi.

Ислом Нури

Svngra ularni va tarjimonini chaqirib, dedi: «Ozini payg'ambar deb da'vo qilayotgandagi odamga qaytsiniziz nasab jixatidan yaqindirasiizmi?» Abu Sufyon aytadi: «Bular ichida unga nasabda eng yaxshiinrogi menman», dedim. Xiraql: «Universitet menga yoqinoq olib kelinglar, sheriklarni ham yoqing keltirib, uning ordasiga kuyinglar», dedi. So'ng tarjimoniga dedi: «Ularga ayt, men bundan (payg'ambarlik da'vosidagi) odam haqida so'rayman, agar yolg'on gapirsada, yolg'on aytayapti pullar.» Ollohga qasam ichib aytamanki, agar meni yolg'onchi qilgandan uyalmaganimda u (Muhammad sollallohu alayhi va sallam) haqiqatda albatta yolg'on aytgan bo'lar edim. So'ng u haqiqatda men bilan birga avval: «Orolingizda uning nasabi nima?» deb so'radi. «U bizniing ichimizda nasl-nasabli» dedim. «Undan avval ham sizlardan biror odam u (aytyotangandek) so'zlarni aytganmi?» deb so'radi. «Yo'q», dedim. «Ajodlardan birontasi podshoh o'tganmi?» deb so'radi. «Yo'q», dedim. «Unga sharaflin insonlar ergashayaptimi, zayf insonlarmi?» deb so'radi. «Zaif insonlar», dedim. «Ular ko'payishyaptimi, ozayishyaptimmi?» deb so'radi. «Kupayishmoqda», dedim. «Ulardan birortasi uning diniga kirganidan keyin u dinni yomon ko'rib qaytib ketayaptimmi?» deb so'radi. «Yo'q», dedim. «Sizlar uni aytish bilan shug'ullangan shu so'zlarni aytishdan oldin g'oliblik bilan shug'ullanasizmi?» deb so'radi. «Yo'q», dedim. «U xiyonat kiladimi?» deb so'radi. «Yo'q, va lekin biz xozir u bilan sulhdamiz, bu muddad ichida nima kiladi, bilmayman» dedim. (Abu Sufyon) dedi: «Shu so'zlardan boshka biror so'zni gap ichiga kiritishimga aniqlik kiritildi.» «U bilang jang qildingmi?» deb so'radi. «Xa», dedim. «Janglaringiz (natijjasi) qanday bo'ldimi?» deb so'radi. «U bilan bog'liqlikdagi jang tengma-teng, goho u g'alaba qo'zg'adi, goho biz», dedim. «U sizlarni nimaga buyuradi?» deb so'radi. «Alloxning yolg'iz uziga ibodat qilinglar, unga biror narsani sherik qilmanglar, ota-bobolaringiz aytgan narslarni tarkibiga kiringlar, deydi va bizni namozga, tug'rilikka, poklikka, qarindosh-urug'lar bilan aloqa qilishga buyradi».

Ислом Нури

Xiraql tarjimonga dedi: «Unga ayt: Men sendan nasing haqida so'ragan edim, uning ichlaringizda nasl-nasabi toza odam ekani aytdi. Payg'ambarlar Xuddi shunday, o'z kavmining nasabida yuoriladi. Sendan: «Oralingizda boshka biror odam ham shu so'zlarni aytganmi?» deb so'ragan edim, «Yo'q» deding. Agar avval ham biror kishi shu suzlarni aytgan bulganida, o'zidan avvalgilarning suziga ergashayotgan odam ekan, der edim. «Ajodlardan birontasi podshoh o'tganmi?» deb so'ragan edim, «Yo'q», deding. Agar ota-bobolaridan birontasi podshoh katta bo'lsa, men uni otasi podshohligini talab qilayotganda odam ekan, der edim. «Sizlar uni shu suzlarni ayshitdan o'tirasiz ham g'olibonlikda ayvonlarimiz?» deb so'radim. «Yo'q», deding. Men bilamanki, u Ollohga nisbatan yolg'onni suzlasa, odamlarga yolg'on suzlashni har qanday tarkibni yaratgan bo'lar edi. «Unga sharafli insonlar ergashapimi, zayf insonlarmi?» deb so'ragan edim, «Zayflar ergashayapti», deding. Vaholanki, ishalar payg'ambarlarning haqiqati tobelari bo'rur. «Ular ko'payishyaptimi, ozayishyaptimmi?» deb so'ragan edim, «Kupayishyapti», deding. Iymon ishi to kamoliga etgunichcha ana shunday bo'lib boraveradi. «Biror odam uning diniga kirganidan keyin u dinni yomon ko'rib qaytib ketayaptimmi?» deb atalgan edim, «Yo'q», deb aytding. Iymonning tinigligi qalblarga aralashganda ana shunday bo'ladi. «U xiyonat kiladimi?» deb so'ragan edim, «Yo'q» deb javob berding. Shuningdek, payg'ambarlar xiyonat qilmayldilar. «U sizlarni nimaga buyuradi?» deb so'rayman, u sizlarni Ollohning yolg'iz uziga ibodat kilishga, Unga biror narsani sherik kilmaslikka buyurishini, butlarga sog'inishdan qaytarishni va namozga, tug'rilikka, poklikka byurishini aytdi. Agar aytayotgan so'zlarning haqiqati bo'lsa, anikki, u tez orada mana shu tikuvlarim turgan joyda ham egalaydi. Mening chig'ishini bilardim, lekin sizlardan buladi deb uylamagan edim. Qasamki, agar uning huzuriga etib borishni bilsam, albatta u bilan paydo bo'lishiga, eng shimargan bullar edim, uning huzurida bo'lsam, albatta, uning oykilarini yugan bug'lar edim ».

Ислом Нури

Shundan so'ng u Rasululloh solallohu alayhi va salamning maktublarini chorlashib, uni o'qidi. Xiraql kuzatilgan so'zlarni aytgan va xatni o'qib bulgan, u erda shovqin-suron kuchaydi, ovozlar ko'chirib ketdi va bizni chikirib yuribdi. Tashqariga chiqchach, sheriklarga: «Abu Kabsha o'g'linining ishi shu darajada ko'chib ketibdiki, undan Banu Asfar (yangi, Rum) shohi ham havfga tushaypti» dedim. To Allox meni Islomga musharraf etgunicha ham Rasululloh solallohu alayhi va salom haqiqatlarida «U tezkor ravishda albatta zafar qo'zg'adi» deb o'ylayverardim.

Bu Rasululloh solallohu alayhi va salomning maktublari Qaysarga qanday ta'sir ko'rsatganligi haqida Abu Sufyonning o'zlari bilan ko'rgan voqea edi. Qaysar Rasululloh solallohu alayhi va sallamning elchalari bylmish Dihya ibn Xalifa al-Kalbinii yaxshi xurmatlab, bir qancha kiyim-kechak va mol-dunyolar bilan kuzatishdi. Dihya yilda qayta tiklandi, Hismo deganda yo'qqa erishganida, yuzma-yuz qo'yilgan binolar bilan ovning tusib, bor-budini qo'llab-quvvatlamaydi. Shundan so'ng u Madinaga qaytib, uyiga ham bormay, to'g'ri Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga kelib, bulib o'tgan voqeani aytdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom Zayd ibn Horisani 500 kishilik kuchin bilan Vodil-qurodan nariroqqa, Hismoga yuubardilar. Zaydningning kuchini Juzomga hamla qilib, ularni kirginbarot qildi, ayollarni asir qilib, chorva xayvonlarini haydab ketdi. G'animatlar 1000ta to'ya,

Rasululloh solallohu alayhi va salom bilan yuzom tabassasi o'rtasida tinchlik bitimi bor edi. Ushbu qavilaning boshliqlaridan biri Zayd ibn Rifo al-Juzomiy tezkorlik bilan (o'zlarining bu ishga aralashganlari to'g'risida) hujjat-dalil taqdim qildi. U va bir necha kavmdoshlari Islomni qabul qilish bilan shug'ullangan va yurtsaralar hujumi payti Dia'ga yordam berib bergan edilar. Rasululloh solallohu alayhi va salomning so'zlarini qabul

Ислом Нури

qilish, o'ljalar va asirlarni qaytarib berishlariga buyurtma berishdi.

Aksariyat tarixchilar ushbu g'azotni Xudaybiyadan oltin bulgan, deb yozganlar. Ammo, bu to'g'ri emas. Chunki, Rasululloh solallohu alayhi va salam Qaysarga Xudaybiyadan keyin maktub yullaganlar. Shuning uchun Ibnul Qayyim: «Bu voqea Xudaybiyadan kelin bulganiga hech qanday shakshubha yo'q», deydi.

5) Bahrayn hokimi Munzir ibn Soviyga maqtub

Rasululloh solallohu alayhi va salam Bahrayn hokimi Munzir ibn Sovinini Islomga da'vat kilib, maktub yulladilar. Universi Alo ibn Xazramiy etkazib bordi. Munzir Rasululloh solallohu alayhi va salamga kuyidajiga javob maktubi berishadi:

«Ammo keyin, ey Ollohning payg'ambar! Men sizning maktubingizni Bahrayn ahliga o'qib eshittirdim. Ular ichidan Islomni yo'qdirib, qabul qilishganlar ham bo'lishdi, qabul qilish istamaganlar ham bo'lishdi. Mening erimdagi majusiy va yahudiylar ham mavjud. Menga ular haqiqatidagi amringizni yuuring ».

Rasululloh solallohu alayhi va salom unga o'xshash yozib yubordilar:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Muxammad Rasulullohdan Munzir ibn Soviyga. Sizga salom bulsin. Men sizga Undan o'zga borgan ma'bud yigit katta bo'lgan yagona Ollohni maqtayman va Muhammad Alloxning banisi va elchisi ekani guvohlik beraman. Ammo keyin, men sizga Ollohni eslataman. Kim nasihat olsa, ozi uchun olgan buladi. Kim mening elchilarimga itoat kilsa va ularning buyruqlariga bo'ysunsa, menga itoat kilingan buladi. Kim ularga yaxshi munosabatda bo'sa, menga yaxshi munosabatda bulgan buladi. Mening elchilarimni sizni juda yaxshi bilgan

tilga olmadi. Men sizni o'z kavmingizga vakil-boshliq qildim. Siz musulmonlarni islomlari bilan bilasizmi kuyingiz, gunoh ahvolini afv qildim, siz ham ulardan qabul qilasiz. Siz modiki, salohiyat (yaxshilik) ustida ko'plar ekansiz, biz sizni amalingizdan bushatmaymiz. Kim yahudiy yoki majusiyligida qo'lni istasa, ungacha jizya kerak bo'ladi ».6) Yamoma hokimi Havza ibn Aliqa maqtub

Rasululloh solallohu alayhi va salom Yamoma hokimi Xavza ibn Aliyga kuyigagiga maktub yulladilar:

«Bismilahir rahbarlik qilish. Muxammad Rasulullohdan Xavza ibn Aliqa. Hidoyatga ergashganlarga salom bulsin. Bilingki, dinim to'ya va otlar (yani, odam o'g'i) etgan joyga etadi. Islomni qabul qiling, salomat qo'lasiz va sizni o'z qo'li ostingdagilarga bosh qilib yuboring ».

Ushbu maktubni etkazishga Salit ibn Amr al-Omirini tanladilar. Salit mehnat qilingan maqtubni olib, Havza huzuriga etkazib bordi. Havza uni yaxshi kutib olib, izzat-ikrom ko'rsatdi. Maktub o'qib eshittirilgach, u kuyigichaga javob yozib yubordi: «Siz aniq yaxshi va guzal ishga chaqirmoqsiz. Arablar ichida mening shaxsiyatim bor. Ishning (yani, payg'ambarlikning) bir qismini menga ajratsangiz, men sizga ergashaman ». U Salitni sovg'a-salomlar bilan siylab, unga yaxshi sarpolar kiydirib jo'natdi.

Salit bularning hammasini Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga olib kelib, sodir bo'lgan voqealarni aytdi. Rasululloh solallohu alayhi va salomning maktabini o'qiydi: «Agar bir parcha erni so'rasa ham bermagan edi. Xamzi ham, quligani mulki ham barbod bulsin », dedilar.

Rasululloh solallohu alayhi va salom Makka fatihidan qaytib kelganlar

Ислом Нури

Jibril alayhissalom kelib, Xavzaning ulganini xabar berdilar. Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Mendan sung Yomomadan bir kazzob chiqib, payg'ambarlik da'vo qiladilar, svng uni o'ldiradilar», dedilar. Bir kishi: «Uni kim o'ldiradi, yoki Rasululloh?», Deb so'radi. «Siz va do'stlaringiz», deb javob berdilar. Darhaqiqat, u zot aytganlaridek bo'ladi.

7) Damashq hokimi Horis ibn Abu Shamir al-G'asoniyiga maktub

Rasululloh solallohu alayhi va salomga qarshi kuyigitaga maktub yulladilar:

«Bismilahir rahbarlik boshqaruvi. Muxammad Muhammadullohdan Horis ibn Abu Shamrga. Hidoyatga ergashgan va Ollohga bundayondirib, birgalikda qilingan qishloqlarga salom bulsin. Men sizni sheriksiz, yagona Ollohga bundayonirishga chakiraman, shunda mulkiniz saqlanib qoladi ».

Ushbu maktubni etkazishga Banu Asad ibn Xuzayma qodirligidan Shujo ibn Vahbni tanladilar. U olib borgan maqtubni Horis otib yubordiy va: «Kim mendan mulkimni tortib ularkan?! Men uning ustiga yurish qilaman », dedi va islomni qabul qildi. So'ng u Rasululloh solallohu alayhi va salamga qarshi kurashish uchun Qaysardan izn so'radi, Qaysar uni bu fikrdan qaytaradi. Shundan sud Horis Shujo'ni kiyim-kechak va sovg'a-salomlar berib, chiroyli kuzatib qo'ydi.

8) Ummon podshosiga maktub

Rasululloh solallohu alayhi va salom Ummon shohi Jayfar va uning ukasi Abd ibn Julandiyga maktub yulladilar:

«Bismilahir rahbarlik boshqaruvi. Muxammad Rasulullohdan Julandiy O'g'illari Jayfar va Abdga. Hidoyatga ergashganlarga salom bulsin. Keyin,

Ислом Нури

men sizlarni Islomga da'vat kilaman. Islomni qabul qilinglar, salomat qo'lasizlar. Zotan, men tiriklarni ogoxlantirish va kofirlar so'z (azob) ga loyiq bylishlari uchun butun insoniyatiga yordam beradigan Ollohning elchisiman. Agar Islomga bajaradigan bo'lsanglar, sizlarni voliy (hokim) qilaman. Agar Islomga ijror bo'lishidan bosh tortilganlar, mulkiniz zavol topadi, mening otliqlarim sizlarning diyoringizga kirib boradi va mening payg'ambarligim sizlarning mulkinizga g'olib bo'lishadi ».

Ushbu maktubni olib borishga Amr ibn Os roziyallohu anhuni tanladilar. Amr aytadi: Ummonga etib borganch, avval Abdning huzuriga yo'l oldim. Chunki, u akasidan ko'ra halimroq va xulqi yaxshiroq edi. Men unga: «Men Rasululloh solallohu alayhi va sallamning senga va akangga yugurgan elchilariman», dedim. U: «Akam yoshda ham, mulkda ham mendan muqaddamroq, men seni uning uzuriga olib boraman, maktubingni u o'qishni kerak», dedi. So'ng: «azi sen nimaga da'vat kilmoqdasan?», Deb so'radi. Men: «Sheriksiz, yagona Ollohga da'vat kilaman, undan o'zga ma'budlardan voz kechishga va Muhammad Allohning banisi va elchisi deb guvohlik berishiga chaqiraman», dedim. U: «Ey Amr, sen kavm sayyidining o'g'lisan, vatan qanday fikrda? Chunki, biz undan o'rnak olsak arziydi », dedi. «Otam Muxammad Muhammad solallohu alayhi va salamga bundayonlarni keltirib chiqmaydi. Men uning ham Islomni qabul qilgan va u zotni ularning oilasida bo'lganlarni istagan bo'lardim. Mening o'zim ham to Olloh meni Islomga hidoyat qilmagunichaning fikrida edim », dedim. «Sen unga qochgan ergashding?», Deb so'radi. «Yoqindan boshlab», dedim. «Islomni kaerda qabul qildi?», Dedi. «Najoshiy huzurida», dedim va Najoshining ham Islomni qabul qilganini aytdim. «Uning qul ostidagi kavmlari nimaga qildi?», Dedi. «Ular ham unga ergasishdi», dedim. «Ruhoniylar va ko'rsatmalar hammi?», Dedi. «Xa», dedim. «Og'zinga qarabroq gapir, ey Amr, dunyoda yolg'onchiligidan yomonroq sifat bu'lmaydi», dedi. «Yolg'on gapirmayapman, bizning biznesimizdagi

g'oyalar har kuni ko'rib chiqilmoqda», dedim. «Xiraql Najoshininging musulmon bulganini bilmagan bulsa kerak-da», dedi. «Uday emas», dedim. «Qaerdan bilasan?», Dedi. «Najoshiy unga xiroj to'lab turadi. Islomni qabul qilib, Muxammad solallohu alayhi va sallamaga ergashganidan keyin unga bir dirham ham hamamaslikka qasam ichibdi. Bu gap Xiraqlga etchach, ukasi Nayyok: «Quling senga xiroj to'lamasligiga va seningning boshingga yangi bir dinni qabul qilishga odamni turaverasanmi?!», deganda Xiroql: «Birov bir dinga rag'bat bildiradi, uni o'ziga o'qiydi, men juda yaxshi odamman? Qasamki, tantanali marosimdan o'tib qiyomdi, bu'lama alakachon men ham u qilgan ishimni qilardim »debdi», dedim. «Ylibrab gap, ey Amr», dedi. «Allohga qasamki, rost gapiryapman», dedim. «Menga aytchi, u (payg'ambar) nimaga buyuradi-yu, nimadan qaytaradi?», Dedi Abd. «Allox azza va jallaning toatiga buyuradi va Uning ma'siyatidan qaytaradi. Yaxshilikka, qarindoshlar bilan aloqa qilinishga qilingan, zulmu tajovuzdan, zindan, ichkilikdan, but-sanamlarga javoban qaytarilgan », dedim. «U naqadar yaxshi ishlarga chaqiruvchi ekan! Agar akam mening gapimga kongsa, muham Muhammad solallohu alayhi va salamga bundayon keltirgan va uni xayotga jalb qilganlar. Ammo akam tantanali marosimni tark etib, birovga qaramasdan bo'lishiga ko'zi qiyomadi », dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvachilikdan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radi. «Xa», dedim. «Qasamki, o'zining ko'chib o'tilganligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. Agar akam mening gapimga kongsa, muhammad sollallohu alayhi va salamga buon keltirgan va uni xayotga jalb qilingan bullardik. Ammo akam marosatini tarki kilib,

Ислом Нури

birovga qaramasdan bulishga ko'zi qiyomadi », dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajoyib ish-ku! Zakot degininging nima? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Xa», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. Agar akam mening gapimga kongsa, muamammad sollallohu alayhi va salamga buon keltirgan va uni xayotga jalb qilingan bullardik. Ammo akam marosatini tarki kilib, birovga qaramasdan bulishga ko'zi qiyomadi », dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajoyib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Xa», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. baryb Muhammadiy sollallohu alayhi va salamga bundayon keltirgan va uni qo'shib qo'yganlar. Ammo akam marosatini tarki kilib, birovga qaramasdan bulishga ko'zi qiyomadi », dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi

Ислом Нури

chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Xa», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. baryb Muhammadiy solallohu alayhi va salamga bundayon keltirgan va uni qo'shib qo'yganlar. Ammo akam marosatini tarki kilib, birovga qaramasdan bulishga ko'zi qiyomadi », dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Xa», dedim. «Qasamki, o'zining ko'chib o'tilganligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajoyib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Xa», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishi kerak) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. dedi. Agar Islomni qabul qilsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom uni o'z kavmiga podshoh qilib kuchaydi, boylardan zakotni olib, faqirlarga beradi », dedim. «Bu ajoyib ish-ku! Zakot degening nega? », Deb so'radi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadoqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb

Ислом Нури

so'radilar. «Ха», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishi kerak) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadaqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radilar. «Ха», dedim. «Qasamki, uzining ko'chsoniligiga va (musulmonlar qo'li etishi kerak) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi. Men unga Rasululloh solallohu alayhi va salom mollarda belgilab qo'yilgan sadaqotlar haqiqatda aytilgan edi. Tuyalardan ham sadaqot olinishini eshitish: «Ey Amr, o'l-eb, suv ichib yurgan shu yaylovdagi chorvalardan ham sadaqa olinadimi?», Deb so'radi. «Ха», dedim. «Qasamki, o'zining ko'chib o'tilganligiga va (musulmonlar qo'li etishidan) uzoqdaligiga ishonib, mening kavmim bunga ko'nmasa kerak», dedi.

Men bir necha kun uning uyida turdim. U akasi bilan bog'lab, mening hamma gaplarimni unga etkazib turdi. Qon bir akasi meni oz uzururaga chaqirdi. Kirib borganimda yordamchilarni bilagandan juda kam tutishdi. U: «Quyib yuboringlar!», Degach, meni kuyib yuborishdi. Men o'tirmoqchi katta bo'lgan edim, o'ldirimga yo'l qo'ydim. Men unga qarab edim: «Nima xizmat bilan kelding?», Dedi. Unga mehnat qilingan maqtubni uzatdim. U maktubning muhrini buzib, uni oxirigacha o'qib chiqardi. So'ng uni ukasiga uzadi. U ham xuddi akasi kabi o'qidi, biroq akasidan ko'ra muloyimroq ekani ko'rib turadi. Keyin u: «Qani aytchi, Quraysh qanday munosabat bildirdi?», Deb so'radi. Men: «Ayrimlarni dinga rag'bat bildiring, ayrimlarni esa qilich kuchchi bilan mag'lub bo'lib, unga ergashdi», dedim. «Boshqalarchi?», Dedi. «Odamlarga Islomga rag'bat bildirib, uni ixtiro qilardi. Allox bergan hidoyat va o'z akllari bilan shu jumladan, shu paxtaga o'zlarining zalolatida yurganliklarini tushunib

etdilar. Bu atroffda sizdan boshdan kech kim qo'lladi, deb o'ylayman. Agar bugun siz ham Islomni qabul qilmasangiz va unga ergashmasangiz, otlar tuyoqlari ostida qolasiz va mulkiniz xarob buladi. Islomni qabul qilish, salomat qo'lasiz va u (payg'ambar) sizni o'z kavmingizga hokim qibdi. Ustingizga kuchin kiritilishga yul kuymang », dedim. Shunda u: «Bugun meni xoli qiladi, ertaga kel», dedi. Ustingizga qwshin kiritilishga ул quymang », dedim. Shunda u: «Bugun meni xoli qiladi, ertaga kel», dedi. Ustingizga kuchin kiritilishga yul kuymang », dedim. Shunda u: «Bugun meni xoli qiladi, ertaga kel», dedi.

Men yana ukasinikiga bordim. U menga: «Ey Amr, men unga agar tantanali marosimda ishtirok etgan g'olib kelmasa, Islomni qabul qildi, deb umid qilaman», dedi. Ertasi kuni huzuriga borsam, kirishga izn bermadi. Ukasining oldiga qaytib borib, u bilan sababasha olmaganimni aytdim. U meni akasi bilan olib tashlandi. Shunda Жаъфар menga: «Men senga taklif qilingan ish haqida uylanib ko'rdim. Agar men birovga uning kuchini bu erga etib kelmasdan turib o'z mulkimni topshirib kuysam, u holda arablarning eng zaifi bo'lib o'tganman. Agar kuchini etib kelsa ham xuddi shunday jangga yulqadiki, bu u ko'rgan janglardek bo'maydi », dedi. Men: «Xup, men erta yilga chiqaman», dedim. Mening qayta tikilganimni bilgach, ukasi u bilan xoli qolib: «Biz unga bosh kelolmaymiz, u kimga elchi tug'ilgan odam, hammasi unga ijozat qilibdi», dedi. Ertasi kuni u meni huzuriga chorlab, ozi ham, ukasi ham Islomni qabul qildi, Ushbu hikoyaning o'qimi nazorati aka-ukalarga maqtab yuborilganligi uchun podshohlarga maktublar yuborilganidan keyin juda katta bo'lganiga dalolat qilingan. Bu voqea fattandan ham kelinroq bo'lib o'tgan bulishi kerak.

Ushbu maktublar orkali Rasululloh solallohu alayhi va salam er yuzi podshohlarining ko'chalariga o'z takliflarini etkazdilar. Ulardan ba'zilari

buon keltirildi, bazilari ikkilanadi. Lekin, shu kabi bulsa-da, u zot u kofirlarning fikrlarini mashgul kililar va o'zlarining dinlari va nomlarini ulaga tanitib qo'yishadi.

Sahihul Buxoriy: 2/872, 873.

Rahmatan lil-alamin: 1/171.

Bayhaqiy: Dalalilun-nubuvva: 2/308, Hokim: Mustadrak: 2/623.

«Rasul akramki siyosiy hayoti (urdu tilida): 108,109, 122-125-sonli sahifalar,« Zodal maod »da:« Hidoyatga ergashgan kishilarga salom bulsin »degan ibora o'rnida« Siz Islomni qabul qiling »iborasi keltirilgan (3 / 60).

Doktor Xidulloh: «Rasul akramki siyosiy hayoti»: 108-114, 121-131-sahifalar.

Zodal maod: 3/61.

Ibn Xishom: 2/359.

Aloma Mansurpuriy «Rahmatan lil-olami» kitobida keltirgan ma'lumotlar byuycha uning ismi shu kabi. Ammo, Doktor Xidullo fikri, uning ismi Binyamin bulgan ekan. Qarang: «Rasul akramki siyosiy hayoti»: 141-sahifa.

Zodal maod: 3/61.

Tarix Ibn Xaldun: 2/37.

Ислом Нури

Fatul Boriy: 8/127, Tarix Ibn Xaldun: 2/37.

Xuzariy: «Tarixi umami islomiyya»: 1/147, Fatul Boriy: 8 / 127-128.

Sahihul Buxoriy: 1/4, 5.

Isha kunlari Rum podshosi Qaysar Allox unga Fors ustidan g'alaba ato etgani shukronasiga Ximsdan Iliyoga - Baytul Maqdisga - kelgandi (Qarang: Sahih Muslim: 2/99). Persliklar Kisro Abruyazni o'ldirib, Rum bilan sulhga erishgan va o'z istilolari ostidagi buloq Rum erlarini Qaysarga topshirishgan, nasorolar Masih alayhisalom osilgan deb ish bilan ishlangan xochni birga qaytarib berishgan, Qarsar 629 yoshda edi Ollohga shukronalik boshini keltirib chiqarish uchun Iliyoga (Baytul Maqdisga) kelgan edi.

Abu Kabsha - Vajz ibn G'olib al-Huzoyi bolib, u Rasululloh sollallohu alayhi va salomning onasi tomondan bobolari Vahb ibn Abdumanofning ona tomondan bobosdir. Abu Kabsha avvalida mushrik bo'lib, key Shom diorigaga yordam, nasroniylikni qabul qildi. Rasululloh solallohu alayhi va salom o'zlari olib kelayotgan yangi din bilan Qurayshning diniga qarshi chiqqach, u zotni boshqa bobokalonlarga o'qishtiruvchi va aytilgan maqsadida unga nisbatan qarama-qarshi edi (Bayhaqiy, «Daloilun-nubuvva», -8, -8 nabaviya »: 44-s).

Sahihul Buxoriy: 1/4, Sahih Muslim: 2 / 97-99.

Zodul maod: 2/122, «Talqihu fuhum Ohil-asar» xushyosi: 29-s.

Zodul maod: 3/61, 62.

Zodul maod: 3/63, Xuzariy, Muxozarot tarixil-umamil-islomiyya: 1/146.

Aksar o'zbekcha nashrlarda Ummon tantanali marosimi ham Iordaniya-Urdun poytaxtida Ammonni ham Ummon deb ataladi. To'g'risi esa, **marosimi Ummon** , Urdun poytaxti **Ammon** dir.

Zodul maod: 3/62, 63.